

**МОДЕЛЬНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ДЛЯ 1-ГО КЛАСУ
ТА
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ**

**ТИЖДЕНЬ 31
ТЕМА ТИЖНЯ:
«МОЯ РОДИНА»**

2018

Навчально-методичні матеріали до Модельної навчальної програми для першого класу / За ред. Н. Древняк-Сарабун, Л. Гуменюк. – Львів: Центр освітньої політики, 2018.

Редакція висловлює вдячність за надані навчально-методичні матеріали вчителів-методисту НВК «Школа-гімназія св. Софії» м. Львова Наталі Древняк-Сарабун.

Рецензенти:

Назаренко Г. А., доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник проректор КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради),

Чепурна Н. М., кандидат педагогічних наук, доцент, ректор КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради).

Іванова О. С., учитель початкових класів середньої загальноосвітньої школи № 91 м. Львова, голова методичного об'єднання вчителів початкових класів.

В основу цих «Навчально-методичних матеріалів» покладено Модельну навчальну програму для першого класу, розроблену учасниками проекту «Нова українська школа» під керівництвом Р. Шияна та схвалену ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» для використання в загальноосвітніх навчальних закладах, які працюють у межах дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної середньої освіти».

У «Навчально-методичних матеріалах» використано ідеї регіональних тренерських груп і вчительських спільнот, що здійснюють пілотування Модельної навчальної програми для 1-го класу.

Видання здійснено у межах реалізації проекту «*Нова українська школа – точки зростання*».

Просимо надсилати Ваші коментарі та пропозиції до цих матеріалів на електронну адресу new.ukr.school@gmail.com.

ЗМІСТ

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:	4
Завдання тридцять першого тижня:	4
Очікувані результати тридцять першого тижня:	4
Хто є в моїй сім'ї?	8
Узагальнена таблиця	8
Ранкова зустріч	10
Вправа «Яка моя сім'я?»	10
Обговорення проблемного запитання «Чим я корисний/-а для своєї сім'ї?»	11
Вправа «Портрет сім'ї»	11
Мовна вправа	11
Читання вірша «Моя сім'я». Складаємо розповідь	12
Сімейна математика	13
Слухання розповіді Бруно Ферреро «Шануй батька твого і матір твою» і виконання завдань до тексту	14
Рефлексія. «Щоденник вражень». «З кого складається моя сім'я?»	15
Моє родинне дерево	16
Узагальнена таблиця	16
Ранкова зустріч	18
Створення асоціативного куща «Родина». Складання родинного словника	19
Обговорення «Чим відрізняється сім'я від родини?». Розповідь про родинне дерево	19
Мовна вправа	19
Родинна математика	20
Бесіда про День матері	21
Читання за ролями «Рахунок для мами». Обговорення	21
Створення лялечки-феї для мами	22
Рефлексія. Крісло автора	22
Хто і за що відповідає у моїй родині?	23
Узагальнена таблиця	23
Ранкова зустріч	25
Бесіда за малюнком «Там добре живеться, де гурт до справи береться»	25
Читання тексту «Багато радості»	26
Дидактична вправа «Хто і за що відповідає у моїй родині?»	28
Обговорення «Обов'язки в сім'ї. Як допомогти батькам удома?»	28
Вправа «Хто що робить?»	29
Читання вірша Н. Дерпач «Бабусин вихідний». Обговорення	30
Гра «Добери слово, протилежне за значенням»	31
Ігри у колі рідних і друзів	31
Рефлексія. Колаж «Моя родина»	32
Додатки. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ДІТЕЙ	33

Тиждень 31

ТЕМА ТИЖНЯ «МОЯ РОДИНА»

4

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Хто є в моїй сім'ї?
- Моє родинне дерево
- Хто і за що відповідає у моїй родині?

Завдання тридцять першого тижня:

1. Розширити знання дітей про сім'ю, родину, їх значення у житті людини.
2. Пробудити інтерес до пізнання історії свого роду.
3. Розвивати почуття обов'язку перед сім'єю.
4. Учити поваги до батьків, родини.
5. Розвивати мислення, мовлення, увагу, пам'ять, творчі здібності.
6. Навчати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах усного спілкування, взаємодіяти з однокласниками.

Очікувані результати тридцять першого тижня:

На кінець тижня учні *знатимуть*:

- про свої права та обов'язки в сім'ї;
- цінність сім'ї для людини;

та вмітимуть:

- розповідати про свою сім'ю, родину;
- описувати обов'язки кожного члена сім'ї;
- краще розуміти своїх рідних;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

№ з/п	Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
1.	Мовно-літературна	<p>ВЗАЄМОДІЄМО УСНО</p> <p>З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, прохання, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі</p> <p>Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події з життя або про спостереження за чимось /кимось) для відповіді на запропоновані запитання</p> <p>Висловлює свою думку з приводу почутого або побаченого (тема тижня)</p> <p>Розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого висловлення (казка, вірш, розповідь про події з життя або) або побаченого (про спостереження за чимось /кимось)</p> <p>Уживає форму кличного відмінка іменника для звертання по імені до іншої особи, уживає ввічливі слова</p> <p>Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо)</p> <p>ЧИТАЄМО</p> <p>Читає виразно вголос короткі тексти (логічний наголос, інтонація).</p> <p>Читає виразно репліки в діалозі (читання по ролях)</p> <p>Малює або добирає ілюстрації до художнього тексту (казка, вірш), створює аплікації, ліпить (напр., персонажів казок тощо)</p> <p>ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО</p> <p>Правильно записує слова, вимова і написання яких збігається</p> <p>Записує тексти з 5 – 6 коротких речень</p> <p>ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА</p> <p>Обговорює зміст і форму простого медіатексту (світлина, фотоколаж, листівка, мультфільму)</p> <p>ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ</p> <p>Пояснює вибір букв на позначення голосних та приголосних звуків (позиція голосного звука після твердого приголосного; позиція голосного звука після м'якого приголосного; позиція приголосного перед голосним; позиція звука [й])</p> <p>Творює власну лічилку за зразком відомої лічилки</p> <p>Правильно вимовляє чистомовки, скоромовки (тема тижня)</p> <p>ТЕАТРАЛІЗУЄМО</p> <p>Бере на себе роль у рухливих іграх або сюжетно-рольових іграх; використовує специфічні для ролі жести, рухи</p> <p>Відтворює репліки персонажів з казок</p>
2.	Математична	<p>ЛІЧБА</p> <p>Відтворює в різних видах діяльності ймовірні та фактичні результати лічби об'єктів, що їх оточують (малює, викладає мозаїку, створює аплікацію, співає, складає власні лічилки тощо)</p> <p>ЧИСЛА, ДІЇ З ЧИСЛАМИ</p> <p>Оперує числами в межах 100, розв'язуючи різні життєві проблеми</p>

	<p>Знаходить значення математичних виразів на одну–дві дії Перетворює інформацію у схематичний рисунок Передбачає результат обчислень Знаходить помилки у математичних обчисленнях (самостійно), усуває їх, виконуючи необхідні дії. Оцінює правильність розв’язання математичних задач із допомогою дорослого або самостійно, робить відповідний висновок Розв’язує проблемні завдання з опорою на прості математичні моделі Знаходить необхідні (суттєві) дані для виконання завдання</p> <p>ВИМІРЮВАННЯ ВЕЛИЧИН</p> <p>Позначає час на зображенні/ макеті циферблату годинника зі стрілками</p> <p>ПРОСТОРОВІ ВІДНОШЕННЯ, ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ</p> <p>Відтворює досліджувані геометричні форми (вирізає, наклеює, малює, моделює та ін.), використовуючи для цього не лише готові геометричні фігури і тіла, а й упізнані у предметах навколишнього світу</p> <p>РОБОТА З ДАНИМИ</p> <p>Зчитує дані з таблиць, піктограм, схем</p>
<p>3. Природнича</p>	<p>Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ</p> <p>Використовує інформацію, отриману з відомих мені та запропонованих іншими джерел (книги, фільми тощо) Співвідносить зображення / описи об’єктів та явищ живої і неживої природи з відомими йому / їй із довкілля або інших джерел об’єктами та явищами</p> <p>Я У ПРИРОДІ</p> <p>Аналізує явища живої природи у різні пори року (восени, взимку, навесні, влітку)</p> <p>Я У РУКОТВОРНОМУ СВІТІ</p>
<p>4. Технологічна</p>	<p>МОЯ ТЕХНІЧНА ТВОРЧІСТЬ І ТЕХНІКА</p> <p>З допомогою дорослих та самостійно виконує знайомі технологічні операції з конструкційними матеріалами (використання паперу, ниток, тканини, природного матеріалу, пластиліну, плоских матеріалів та ін.)</p> <p>Я У СВІТІ ТЕХНОЛОГІЙ</p> <p>Організовує безпечне робоче місце з допомогою дорослих (використання клею, інструментів та пристосувань із гострими частинами) Бере до уваги необхідність економного використання конструкційних матеріалів Демонструє іншим результати власної діяльності</p> <p>Я У СВІТІ РЕМЕСЕЛ</p> <p>МІЙ ПОБУТ</p>
<p>5. Соціальна і здоров’язбережна</p>	<p>БЕЗПЕКА</p> <p>ЗДОРОВ’Я</p> <p>Пояснює функції та значення батьків для кожної людини Розрізняє родинні зв’язки, дружні, ділові стосунки та подружнє життя</p> <p>ДОБРОБУТ</p> <p>Об’єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри</p>

	Розрізняє потреби близьких людей та друзів
6. Громадянська та історична	Я – ЛЮДИНА
	Я – СЕРЕД ЛЮДЕЙ
	Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку Пояснює, які почуття пов'язують його / її з близькими людьми, висловлює припущення про те, чим вони зумовлені Описує й обмірковує свої права й обов'язки в сім'ї, класі Досліджує і представляє (на прикладі однолітків і родини) неповторність кожної людини, беручи до уваги зовнішність, поведінку, характер, уподобання тощо Описує узвичаєні правила життя своєї сім'ї / класу, пояснює їхнє значення для себе Формулює запитання до батьків, інших родичів про історію родини
	МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА
7. Мистецька	ПІЗНАННЯ, ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МИСТЕЦТВА ПРАКТИЧНА ХУДОЖНЬО-ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ Малює графічними матеріалами, фарбами Імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести), рухами
8. Фізкультурна	СПЕЦИФІЧНА РУХОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЩО ПОВ'ЯЗАНА З ВИДАМИ СПОРТУ
	ІГРОВА ТА ЗМАГАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ (РУХЛИВІ ІГРИ ТА ЕСТАФЕТИ) Дотримується безпечної поведінки під час ігор
9. Інформатична	Я У СВІТІ ІНФОРМАЦІЇ Відповідає на запитання за даними таблиці, схеми Відображає відповіді на запитання за допомогою спеціальних знаків і символів Групує об'єкти, дає назву групі
	МОЯ ЦИФРОВА ТВОРЧІСТЬ
	Складає ціле із запропонованих частин

Хто є в моїй сім'ї?

Узагальнена таблиця

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння	Індекс очікуваного результату
I.	Ранкова зустріч. Привітання. Новини дня	З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників й доречно реагує на усну інформацію в діалозі Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події з життя або про спостереження за чимось /кимось) для наведення аналогічних прикладів з власного досвіду Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри Пояснює, які почуття пов'язують його / її з близькими людьми, висловлює припущення про те, чим вони зумовлені	2 МОВ 1.1-1 2 МОВ 1.1-2 2 СЗО 4.4-6 2 ГЮ 7.1-1
II.	Вправа «Яка моя сім'я?»	З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників й доречно реагує на усну інформацію в діалозі Складає ціле із запропонованих частин Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо)	2 МОВ 1.1-1 2 ІФО 2.3-2 2 МОВ 1.7-2
III.	Обговорення проблемного запитання «Чим я корисний/-а для своєї сім'ї?»	Висловлює свою думку з приводу почутого або побаченого (тема тижня) Розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого висловлення (казка, вірш, розповідь про події з життя або) або побаченого (про спостереження за чимось / кимось) Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри	2 МОВ 1.3-3 2 МОВ 1.8-1 2 СЗО 4.4-6
IV.	Вправа «Портрет сім'ї»	Малює графічними матеріалами, фарбами Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо)	2 МІО 1.1-5 2 МОВ 1.7-2
V.	Мовна вправа	Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку Пояснює вибір букв на позначення голосних та приголосних звуків (позиція голосного звука після твердого приголосного; позиція голосного звука після м'якого приголосного; позиція приголосного перед голосним; позиція звука [й]) Правильно записує слова, вимова і написання яких збігається	2 ГЮ 7.2-2 2 МОВ 4.1-3 2 МОВ 3.1-4
VI.	Читання вірша «Моя сім'я». Складаємо розповідь	Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події з життя або про спостереження за чимось /кимось/) з метою відповіді на запропоновані запитання	2 МОВ 1.1-2

	Записує тексти з 5–6 коротких речень Читає виразно вголос короткі тексти (логічний наголос, інтонація).	2 МОВ 3.1-4 2 МОВ 2-2.2-2
VII. Сімейна математика	Відображає відповіді на запитання за допомогою спеціальних знаків і символів Знаходить необхідні (суттєві) дані для виконання завдання	2 ІФО 1.2-1 2 МАО 1.1-2
VIII. Слухання розповіді Бруно Ферреро «Шануй батька твого і матір твою» і виконання завдань до тексту	Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події з життя або про спостереження за чимось /кимось/) з метою відповіді на запропоновані запитання Відтворює репліки персонажів з казок Пояснює функції та значення батьків для кожної людини Розрізняє потреби близьких людей та друзів	2 СЗО 4.4-6 2 МОВ 1.1-2 2 МОВ 2.6-1 2 СЗО 1.4-2 2 СЗО 1.3-5
IX. Рефлексія. «Щоденник вражень». З кого складається моя сім'я?	Записує тексти з 5–6 коротких речень Уважно вислуховую думку співрозмовника, висловлюю свій погляд, шануючи гідність інших Формулює запитання до батьків, інших родичів про історію родини	2 МОВ 3.1-1 2 ГІО 7. 2-3 2 ГІО 3.1-1

Хто є в моїй сім'ї?

I. Ранкова зустріч

1. Привітання

- Привітайтеся в колі з учнями словами-запитаннями вірша Катерини Кочірко:

Хто вас, діти, щиро любить,
хто вас ніжно так голубить,
хто кладе у постіль спати?
Хто ж вам казочку розкаже,
хто ж вам лялечку покаже,
як слабі ви цілі ночі,
не стуляє свої очі?
Хто ж вас, діти, взяв за руку,
вів у школу на науку?

Діти дають свої відповіді на запитання вірша. Поговоріть з дітьми про особливих людей у їхньому житті – маму, тата, братиків, сестричок, бабусь та дідусів, про те, як у родині всі гуртом розв'язують проблеми, допомагають одне одному, поділяють турботи й радості. Разом поміркуйте про те, як треба ставитись до рідних.

Повідомлення теми.

- Зверніться до дітей:
  - Чи здогадалися ви, яка тема нашого тижня? (Діти висловлюють припущення).

2. Новини дня

- Оберіть помічника дня і попросіть його подати інформацію за допомогою піктограми або шаблону про дату, назву тижня, погоду, кількість присутніх.

II. Вправа «Яка моя сім'я?»

По всьому класу розкладено карточки-цеглинки, на яких написано по 1 характеристиці сім'ї. Кожна дитина обирає по 2-3 карточки, які характеризують її сім'ю. Потім діти об'єднуються у групи і розказують один одному, чому саме таку характеристику обрав для своєї сім'ї.

Слова-характеристики (на карточках-цеглинках)

ДОБРА

ЩИРА

ВЕСЕЛА

ГАРНА

АКТИВНА

СПОКІЙНА

ЩЕДРА

ПРАЦЬОВИТА

ВЕЛИКА

УВАЖНА

МИСТЕЦЬКА

МІЦНА

ЧУЙНА

АКУРАТНА

ТУРБОТЛИВА

ДРУЖНА

СПОРТИВНА

- Запропонуйте побудувати «павутинку», якою є сім'я учнів. Кожен учень отримує смужку паперу і може написати самостійно слово-характеристику своєї сім'ї. Сонечко має ожити промінчиками.

III. Обговорення проблемного запитання «Чим я корисний/-а для своєї сім'ї?»

- Запитайте у дітей, що вони самі можуть зробити, щоб членам їхньої сім'ї стало жити ще краще і приємніше?
- Об'єднайте дітей у групи і запропонуйте обговорити такі запитання:
  - Чому добре мати сім'ю?
  - Чому для тебе важлива твоя сім'я?
  - Як живуть діти, у яких сім'ї немає?

IV. Вправа «Портрет сім'ї»

- Запропонуйте намалювати свою сім'ю, підписати усіх членів сім'ї (їхні імена).
- Обговоріть у колі:
  - Хто тут намальований?
  - Де вони зображені?
  - Їм весело чи нудно? Чому?
  - Що вони роблять?
  - Хто з намальованих людей здається найщасливішим? Чому?

V. Мовна вправа

Сьогодні у нас є гість ' (апостроф)

– На що він схожий? (на кому).

Називається він «апостроф» і «живе» він у словах, позначає роздільну вимову, стоїть після твердих приголосних, і літери Я, Ю, Є, Ї – після апострофа, ще й позначають по два звуки.

- Прочитайте слова з апострофом:

сім'я, м'яч, в'юн, п'ю, в'ється, під'їзд, з'їхав, комп'ютер.

- Поясніть у кожному слові правило вживання апострофа.
- Утворіть нове слово з апострофом. Скажіть, що утворені слова – це слова-родичі.

трава – трав'яний
кропива – .....
солома – .....
ластівка – .....
соловей – .....

- Відгадайте ребус:

Матеріали для дітей. Додаток 1.

7 , Я

Викладіть це слово із букв.

VI. Читання вірша «Моя сім'я». Складаємо розповідь

Мама, тато, дід, бабуся –
Всіх назву, не помилюся.
Старший братик і сестричка
В нас сімейка невеличка.
Не спиняйте, бо зіб'юся:
Мама, тато, дід, бабуся...
Старший брат, сестра і я
Отака у нас сім'я.

- Запропонуйте учням скласти розповідь про свою сім'ю (метод «Продовж речення»).

Діти отримують аркуші, на яких є частини речень. Самостійно записують, можуть розмалювати сторінку.

Матеріали для дітей. Додаток 2.

Моя сім'я

Наша сім'я складається із _____ осіб. Ім'я моєї мами – _____.
Ім'я мого тата – _____. Ім'я братика – _____, а ім'я сестрички
_____. Наше прізвище – _____. Разом ми –
(які?) _____, _____, _____.

VII. Сімейна математика

- Запропонуйте дітям розв'язати задачу:
Коли я народився, моїй мамі було 23 роки, а татові 24 роки. Зараз мені 6 років.
Скільки років моїй мамі і батькові?
- Допоможіть учням скласти діаграму днів народження у сім'ї.
- Запишіть, у який місяць святкують день народження члени сім'ї.

Матеріали для дітей. Додаток 3.

Дні народження членів сім'ї

12						
11						
10						
9						
8						
7						
6						
5						
4						
3						
2						
1						
	МАМА	ТАТО	Я	БРАТ	СЕСТРА	

VIII. Слухання розповіді Бруно Ферреро «Шануй батька твого і матір твою» і виконання завдань до тексту

Матеріали для дітей. Додаток 4.

14

Бруно Ферреро

4. ШАНУЙ БАТЬКА ТВОГО І МАТІР ТВОЮ

«Тому що вони є частиною Мого серця»

Найкраще вино

В одному селі жили чоловік і жінка. Будучи вже немолодими, вони вирішили одружитися. Якою ж була їхня радість, коли через якийсь час у них народився синочок. Батьки дуже любили свого хлопчика, дарували йому всю свою ніжність і турботу. Коли синочок виріс, батьки, хоч були бідні, все ж подбали про те, щоб він був розумним і духовно багатим, і віддали його на навчання до відомого мудреця. Повернувшись додому, хлопець мав одне-єдине бажання — віддячити батькам.

— Що я можу для вас зробити? — питав він у тата й мами.
— Найдорожчим для нас є ти, синку, — відповіли старенькі батьки, — але, якщо дуже хочеш зробити нам якусь приємність, то принеси трішки вина. За багато років ми не випили жодної краплі, а воно так нам смакує! Проте хлопчина не мав жодної копійки, щоб купити батькам вина. І от одного дня він пішов у ліс по дрова. По якомусь часі йому дуже захотілося пити. Хлопець підійшов до

Десять Божих Заповідей

12

джерела і став жадібно ковтати воду. Вона була прохолодна, чиста. Йому навіть здалося, що це не вода, а солодке вино. Хлопець швиденько наповнив дзбанок, який приніс зі собою, і поспішив додому. — Тату, мамо, ось вам мій подарунок — повний дзбанок вина! — радісно крикнув він з порога. Батьки відразу ж покуштували, але відчули тільки смак води. Проте вони чемно посміхнулися й подякували синові.

— Наступного тижня я знову принесу вам цього вина, — сказав син і виконав свою обіцянку. Він робив це протягом багатьох тижнів. І щоразу батьки пили ту воду з великим задоволенням. Ім було приємно бачити радість на обличчі сина. Але одного дня трапилося щось неочікуване: батьки перестали хворіти, і зморшки на їхніх обличчях раптом пощезали, так ніби в джерельній воді, яку приносив син, було щось надзвичайне.

Подумай

- Шанувати батьків означає бути вдячним їм за дар життя.
- Це означає також любити їх, поважати, слухати, тому що вони постійно дарують нам життя, день за днем.
- Дуже важливо ніколи про них не забувати, завше підштовувати, допомагати, особливо тоді, коли вони вже старі та хворі.
- Крім батьків є багато інших людей, які тебе люблять і бажають тобі добра. Їх також треба любити та поважати.

Я завжди буду слухати і любити своїх батьків, а також усіх інших людей, які піклуються про мене.

Малюнок: Рената Савола

13

- Із слів-цеглинок у парі складіть речення.
- Кожне речення – іншим кольором.

Матеріали для дітей. Додаток 5.

- Шанувати батьків означає бути вдячним їм за дар життя.
- Це означає любити їх, поважати, слухати.

3. Дуже важливо ніколи про них не забувати, завше потішати, допомагати.

Прочитайте речення один-одному. Передрукуйте у зошит.

ІХ. Рефлексія. «Щоденник вражень». «З кого складається моя сім'я?»

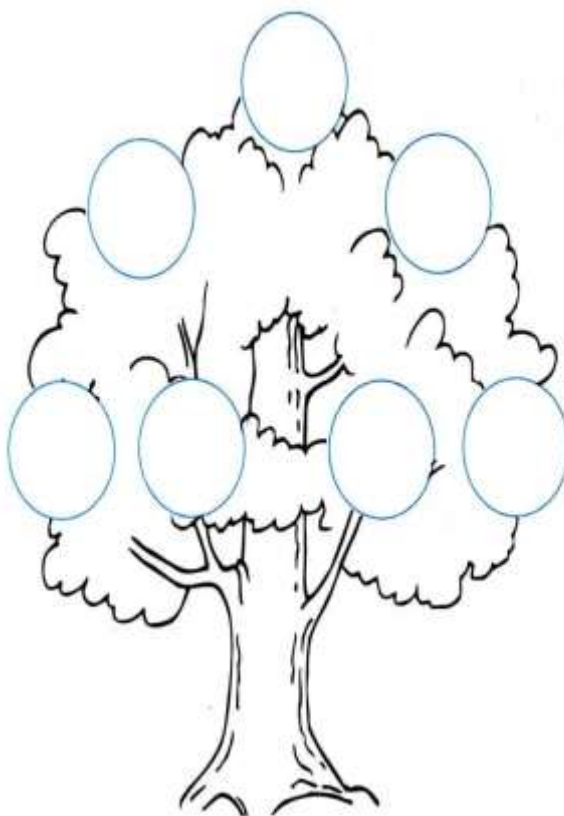
- Запропонуйте учням висловити свої думки у письмовій формі про те, з кого складається їхня сім'я («Щоденник вражень»).

Діти можуть писати будь-яким способом (олівцями, фломастерами, кольоровими ручками та ін.), малювати, створювати піктограми до теми. Час на таку письмову рефлексію – 10-15 хв.

- Запропонуйте учням разом з батьками заповнити або намалювати дерево родини. Під час малювання важливо познайомити дітей із життям бабусь, дідусів, розказати про традиції, які притаманні в родині.

Матеріали для дітей. Додаток 6.

Моє родинне дерево

Узагальнена таблиця

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння	Індекс очікуваного результату
I.	Ранкова зустріч <i>Привітання</i> <i>Вправа «Галавина квітів»</i> <i>Новини дня</i>	Сприймає монологічне висловлення (казку, вірш, розповідь про події з життя або про спостереження за чимось /кимось) для наведення аналогічних прикладів з власного досвіду Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри Уживає форму кличного відмінка іменника для звертання по імені до іншої особи, уживає ввічливі слова	2 МОВ 1.1-2 2 СЗО 4.4-6 2 МОВ 1.8-2
II.	Створення асоціативного куща «Родина». Складання родинного словника	Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо) Правильно записує слова, вимова і написання яких збігається Розрізняє родинні зв'язки, дружні, ділові стосунки та подружнє життя	2 МОВ 1.7-2 2 МОВ 3.1-4 2 СЗО 4.4-5
III.	Обговорення «Чим відрізняється сім'я від родини?». Розповідь про родинне дерево	Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри Розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого висловлення (казка, вірш, розповідь про події з життя або) або побаченого (про спостереження за чимось /кимось) Використовує інформацію, отриману з відомих мені та запропонованих іншими джерел (книги, фільми тощо) Групує об'єкти, дає назву групі Досліджує і представляє (родини) неповторність кожної людини, беручи до уваги зовнішність, поведінку, характер, уподобання тощо	2 СЗО 4.4-6 2 МОВ 1.8-1 2 ПРО 2.1-1 2 ІФО 1.3-6 2 ГЮ 6.3-1
IV.	Мовна вправа	Записує тексти з 5 – 6 коротких речень. Читає виразно вголос короткі тексти (логічний наголос, інтонація).	2 МОВ 3.1-4 2 МОВ 2.2-2
V.	Родинна математика	Оперує числами в межах 100, розв'язуючи різні життєві проблеми Знаходить значення математичних виразів на одну – дві дії Оцінює правильність розв'язання математичних задач із допомогою дорослого або самостійно, робить відповідний висновок	2 МАО 3.3-1 2 МАО 3.3-2 2 МАО 1.4-6
VI.	Бесіда про День матері	З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, просьба, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі Уживає форму кличного відмінка іменника для	2 МОВ 1.1-1 2 МОВ 1.8-2

	звертання по імені до іншої особи, уживає ввічливі слова Правильно записує слова, вимова і написання яких збігається	2 МОВ 3.1-4
VII. Читання за ролями «Рахунок для мами». Обговорення	Читає виразно репліки в діалозі (читання по ролях) Висловлює свою думку з приводу почутого або побаченого (тема тижня) Перетворює інформацію у схематичний рисунок Передбачає результат обчислень	2 МОВ 2.2-2 2 МОВ 1.3-3 2 МАО 2.2-1 2 МАО 1.4-5
VIII. Створення лялечки-феї для мами	Організовує безпечне робоче місце з допомогою дорослих (використання клею, інструментів та пристосувань із гострими частинами) З допомогою дорослих та самостійно виконує знайомі технологічні операції з конструкційними матеріалами (використання паперу, ниток, тканини, природного матеріалу, пластиліну, плоских матеріалів та ін.) Бере до уваги необхідність економного використання конструкційних матеріалів Демонструє іншим результати власної діяльності Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку	2 ТЕО 2.1-2 2 ТЕО 4.1-1 2 ТЕО 3.2-1 2 ТЕО 1.5-1 2 ГІО 7.2-2
IX. Рефлексія. Крісло автора	Висловлює свою думку з приводу почутого або побаченого (тема тижня)	2 МОВ 1.3-3

Моє родинне дерево

I. Ранкова зустріч

1. Привітання

- Привітайтеся в колі з учнями словами:

В цьому класі друзі всі!
Я, і ти, і ми, і ви.
Посміхнись тому, хто зліва,
посміхнись тому, хто справа.
Ми – однак сім'я.
В цьому класі друзі всі!
Я, і ти, і ми, і ви!
Руку дай тому, хто зліва.
Руку дай тому, хто справа.
Ми – одна сім'я!
В цьому класі друзі всі!
Я, і ти, і ми, і ви.
Обніми того хто зліва.
Обніми того, хто справа.
Ми – одна сім'я!

2. Вправа «Галявина квітів»

- Прикріпіть на дошці плакат «Галявина». Запитайте дітей про таке:
  - Що це?
  - Чого не вистачає на ній?
- Запропонуйте прикрасити цю галявину квітами.
(Діти обирають із певної кількості квітів – одну, по черзі виходять до дошки, називають своє ім'я так, як хочуть, щоб їх називали друзі, і прикріплюють свою квіточку на галявину).
- Поставте дітям запитання:
  - Подивіться уважно, діти, чи є однакові квіти?
  - Чим вони відрізняються? (кольором, формою, розміром).
Отже, як на галявині немає двох однакових квіточок, так само і в класі немає двох однакових діточок: бо всі мають різну зовнішність – різний колір очей, волосся, різні на зріст та за статуру, одягнені по-різному, мають власні імена, а ще ми всі маємо різний характер.
  - А як ми можемо розпізнати один одного? (За іменами, за зовнішнім виглядом).
  - Як нас можна всіх назвати? (класом, класною родиною).

3. Новини дня

- Оберіть помічника дня і попросіть його подати інформацію за допомогою піктограми або шаблону про дату, назву тижня, погоду, кількість присутніх.

II. Створення асоціативного куща «Родина». Складання родинного словника

- Запитайте в учнів, що спадає їм на думку, коли вони чують слово «родина». Запишіть це слово на дошці/ фліпчарті.
- Попросіть дітей назвати слова-асоціації до слова «родина», що пояснюють родинні зв'язки. Запишіть їх, не обговорюючи.
- Запропонуйте дітям визначити слова-назви у таблиці, виділивши їх кольоровим олівцем. Складіть і запишіть речення з цими словами.

Матеріали для дітей. Додаток 7.

П	А	С	И	Н	К	Б	З
Р	І	Д	К	К	О	А	О
А	У	Я	Т	А	Е	Б	Н
Д	І	Д	У	С	Ь	У	У
І	Ц	Ь	К	Н	Г	С	К
Д	Ш	К	Щ	Ф	В	Я	Р
А	П	О	Д	О	Ч	К	А
Т	І	Т	К	А	Л	О	Ж

III. Обговорення «Чим відрізняється сім'я від родини?». Розповідь про родинне дерево

- Об'єднайте дітей у групи і запропонуйте обговорити, чи є різниця між сім'єю і родиною. Яка саме?
- Діти розповідають про членів своєї родини (у родинному дереві).

IV. Мовна вправа

- Запропонуйте учням скласти розповідь про родину (методом «Продовж речення»). Діти отримують аркуші, на яких є частини речень. Самостійно записують, можуть розмалювати.

Матеріали для дітей. Додаток 8.

Моя родина

Всі рідні, теперішні і давні, – це наш рід. У нашому роді є багато поколінь. Наймолодші – це я – _____, брат _____, сестра _____ . Мої батьки – це _____ , _____ . Батьки моїх батьків – це бабусі _____ , _____ , дідусі _____ , _____ . У бабусь і дідусів теж є батьки – це мої прабабуся _____ і прадідусь _____ , _____ і _____ . У нашій родині _____ осіб. Ми живемо _____ .

20

V. Родинна математика

Розгляньте цю велику дружну родину. Скільки в ній дітей, а скільки дорослих? Дізнатися про них більше зможете, якщо правильно виконаєте завдання.

Матеріали для дітей. Додаток 9.

1. Бабуся Марія любить пекти смачні паски на Великдень. Дізнайтесь, скільки пасок вона спекла цього року, полічивши всіх членів родини і додавши ще число 5 (для сусідів)?
2. Загальний вік дітей у родині 28 років. Скільки років маленькій Софійці, якщо Максимові – 6 років, Наталці і Назарчику по 2 роки, Артемію – 4 років, а Олесі – 3 роки, Ганні – 10 років.

Поміркуйте, які ще цікаві задачі можна придумати про цю родину. Складіть задачі про членів своєї родини та про друзів. Складіть із них розповідь та проілюструйте її.

VI. Бесіда про День матері

- Запитайте в учнів, чи знають вони:
  - Що в Україні і світі святкують День матері?
  - Коли його святкують?
  - Що найбільше радує маму?
  - Коли матуся буває щасливою?
  - Чи знаєте ви, як у різних народів звучить слово "мама"?

(У грузинів – дада, в англійців – мазе, у німців – мутер, у киргизів – ана, у поляків – матка, в осетинів – нана).

- А у нас, в українців?
- Запропонуйте записати всі звертання до мами. (*Мати, матінко, матуся, мамо, мамочко, мамуся, ненько*).

Матеріали для вчителя

У другу неділю травня відзначаємо одне з головних родинних свят – День матері. Його традиційно святкують в Європі, у США, в країнах Азії. Україна теж святкує День матері. Така велика популярність цього свята цілком зрозуміла, оскільки споконвіку мама була найдорожчою та найріднішою людиною для кожного. Вже протягом ста років цей день стає приємною нагодою для того, щоб зателефонувати мамі або приїхати до неї, щоб сказати «спасибі» за її любов, підтримку і самовідданість, подарувати маленький подарунок. 2018 року день Матері святкують 13 травня.

VII. Читання за ролями «Рахунок для мами». Обговорення

Автор: Євген сидить за столом і щось старанно записує у зошит.

Мама: Що ти пишеш, сину?

Євген: Рахунок для тебе.

Мама: Цікаво, цікаво! (хоче підглянути)

Євген: Побачиш, коли я допишу.

Автор: Хлопчина списав цілий листок, простягнув його мамі, і вона почала його читати.

Мама: (читає) Рахунок для мами Євгена, який зробив деяку роботу по господарству і хоче отримати за це певну суму грошей, а саме:

2 рази приніс молоко – 2 грн.

4 рази прибрав у кімнаті – 8 грн.

2 рази помив посуд – 4 грн.

6 разів почистив взуття – 6 грн.

3 рази допомагав накривати на стіл – 9 грн.

Це разом – ??? грн. (Полічи, яку суму написав хлопчик).

Автор: Мати уважно прочитала цей дивний рахунок, взяла олівець і сказала:

Мама: Я напишу тобі свій рахунок.

Євген: Твій рахунок?

Мама: Так, невеличкий .

Євген: Ну, добре , почекаю.

Автор: Мама не довго сиділа над своїм рахунком справилася дуже швидко і віддала синові.

Учень (читає)

7 років для тебе варила їсти – 0 грн.

7 років для тебе прала – 0 грн.

20 штанів зашила – 0 грн.

100 ночей просиділа біля тебе, коли ти хворів – 0 грн.

Усе разом – 0 грн.

Автор: Хлопець уважно прочитав мамин рахунок і був здивований:

Євген: Але, мамо, чому ти скрізь написала 0 грн?

Мама: Тому що мати для своєї дитини все робить просто так. Але, якщо ти хочеш, я можу тобі дати ті гроші, які ти заслужив.

Автор: Євген підхопився зі свого місця, підбіг до матері , обняв її і сказав:

Євген: Ні, ні, мамо... Я не хочу жодної копійки... Прости мені... Я все зрозумів.

Автор: Мама поцілувала сина. Вона ж його любила більше за всіх на світі.

Запитання для обговорення:

1. Як ти думаєш, чому Євген вирішив полічити вартість своєї праці для сім'ї?
2. Чи правильно це робити?
3. Як оцінила свій внесок у сімейне життя мама? Чому?
4. Чи траплялися тобі такі ситуації? Як ти діяв/ -ла?

VIII. Створення лялечки-феї для мами

- Пригадайте, що на початку дня учні створили галявину квітів. На цій галявині можуть поселитися невтомні трудівниці, маленькі домашні феї, що схожі на наших мам.

IX. Рефлексія. Крісло автора

- Запропонуйте охочим учням зайняти «крісло автора» й розповісти про те, як у сім'ї святкують День матері? Хто з рідних має які обов'язки в цей день? Якщо в сім'ях учнів це свято поки не святкують, запропонуйте учням придумати цікаві традиції святкування цього гарного свята.

Хто і за що відповідає у моїй родині?

Узагальнена таблиця

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння	Індекс очікуваного результату
I.	Ранкова зустріч.	Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри	2 СЗО 4.4-6
	Привітання.	Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо)	2 МОВ 1.7-2
	Обмін інформацією	Відображає відповіді на запитання за допомогою спеціальних знаків і символів	2 ІФО 1.2-1
II.	Бесіда за малюнком «Там добре живеться, де гурт до справи береться»	Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо)	2 МОВ 1.7-2
		Висловлює свою думку з приводу почутого або побаченого (тема тижня)	2 МОВ 1.3-3
		Розрізняє потреби близьких людей та друзів	2 СЗО 1.3-5
		Співвідносить зображення / описи об'єктів та явищ живої і неживої природи з відомими йому / їй із довкілля або інших джерел об'єктами та явищами	2 ПРО 4.1-1
III.	Читання тексту «Багато радості»	Аналізує явища живої природи у різні пори року (восени, взимку, навесні, влітку)	2 ПРО 3.1-4
		Читає виразно вголос короткі тексти (логічний наголос, інтонація).	2 МОВ 2.2-2
IV.	Дидактична вправа «Хто і за що відповідає у моїй родині?»	Розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого висловлення (казка, вірш, розповідь про події з життя або) або побаченого (про спостереження за чимось / кимось)	2 МОВ 1.8-1
		Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри	2 СЗО 4.4-6
		Описує узвичаєні правила життя своєї сім'ї / класу, пояснює їхнє значення для себе	2 ГЮ 7.1-2
V.	Обговорення «Обов'язки в сім'ї. Як допомогти батькам удома?»	Малює або добирає ілюстрації до художнього тексту (казка, вірш), створює аплікації, ліпить (напр., персонажів казок тощо)	2 МОВ 2.6-1
		Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри	2 СЗО 4.4-6
VI.	Вправа «Хто що робить»	Описує й обмірковує свої права й обов'язки в сім'ї, класі	2 ГЮ 7.1-3
		З увагою сприймає усні репліки учителя й однокласників (вітання, знайомство, запитання, просьба, прощання) й доречно реагує на усну інформацію в діалозі	2 МОВ 1.1-1
VII.	Читання вірша Н. Дерпач	Читає виразно вголос короткі тексти (логічний наголос, інтонація).	2 МОВ 2.2-2
		Читає виразно репліки в діалозі (читання по ролях)	2 МОВ 2.2-2

«Бабусин вихідний».	Висловлює свою думку з приводу почутого або побаченого (тема тижня)	2 МОВ 1.3-3
Обговорення	Позначає час на зображенні/ макеті циферблату годинника зі стрілками	2 МАО 1.3-4
VIII. Гра «Добери слово, протилежне за значенням»	Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри Уживає відповідну до ситуації спілкування (тематика тижня) лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо)	2 СЗО 4.4-6 2 МОВ 1.7-2
IX. Ігри у колі рідних і друзів	Бере на себе роль у рухливих іграх або сюжетно-рольових іграх; використовує специфічні для ролі жести, рухи Імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести), рухами Дотримується безпечної поведінки під час ігор	2 МОВ 2.4-1 2 МИО 1.2-3 2 ФІО 3.2-1
X. Рефлексія. Колаж «Моя родина»	Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших Обговорює зміст і форму простого медіатексту (світлина, фотоколаж, листівка, мультфільму	2 ГІО 7. 2-3 2 МОВ 1.4-4

Хто і за що відповідає у моїй родині?

I. Ранкова зустріч

1. Привітання

- Привітайтеся в колі з учнями, запитайте, з яким настроєм вони прийшли до класу, чи встигли допомогти іншим членам сім'ї?

2. Обмін інформацією

- Розкажіть про вашу сім'ю, які захоплення мають члени родини. Запишіть, які справи ви спільно виконуете з іншими членами сім'ї і заповніть таблицю.

Матеріали для дітей. Додаток 10.

Разом з татом

Разом з мамою

Разом з бабусяю

Разом з дідусем

II. Бесіда за малюнком «Там добре живеться, де гурт до справи береться»

- Запропонуйте дітям розглянути малюнок (режим доступу: <https://jmil.com.ua/2018-3/coverpic>).

Матеріали для дітей. Додаток 11.

- Проведіть бесіду за малюнком:
  - Яка погода у зображеному на малюнку дворі? Чому ви так вирішили?
  - Як гадаєте, яка пора року зображена на малюнку? З чого це видно? Знайдіть якомога більше прикмет весни.
  - Яких пташок на малюнку ви бачите, а які скоро прилетять з теплих країв? Як люди приготувалися до зустрічі з ними?
  - Прислухайтеся до звуків, які навіює вам малюнок. Що ви чуєте?
  - Кого у дворі більше — дорослих чи дітей? Як ви гадаєте, чому?
  - У яких будинках живуть люди, що їх ми бачимо на малюнку? Як ви гадаєте, цей двір знаходиться у великому чи у маленькому місті? Чому?
  - Знайдіть гурти на малюнку. Яку справу робить кожен із них?
  - Хто кому допомагає? Чим саме?
  - Чи можна сказати, що від малюнка віє теплом? Звідки воно взялося?
  - Чому в народі кажуть, що «добрий сусід – то найближча родина»?

III. Читання тексту «Багато радості»

- Запропонуйте дітям прочитати текст та обговорити його.

Матеріали для дітей. Додаток 12.

БАГАТО РАДОСТІ

У на уроці етики розповідала про приємні несподіванки. Це дуже сподобалося дітям. Повернувшись додому, почав вигадувати, якою ж несподіванкою можна втішити рідних. Увечері з роботи повернулися і . Вони привели з дитячого садочку . «Яка несподіванка! — скрикнула — Богданчику, ти начистив цілу миску на вечерю! Дякую, що допоміг, я така втомлена, зможу сьогодні швидше лягти у .

За якийсь час з кімнати долинув голос : «Дивіться, хтось акуратно поскладав мій одяг: повісив і на , поклав у . Як гарно стало у кімнаті. Дякую, Богданчику». Смачно повечерявши, всі разом зібрали та зі . Потім пішла до своєї кімнати. Розстеляючи помітила під улюблену з і лісовими . «Та що це? Подарунок від святого Миколая?» — здивувалася . Ні, це солодка несподіванка, яку зробив для сестрички. пригостила шоколадкою і . Всім було солодко і приємно. І тоді пригадав собі слова , що несподіванка є подібна до пахучої , яка розцвіла посеред снігу. Це справді щось неймовірне. Готуючи несподіванки, не дуже натрудився, зате як багато радості отримав. спокійно заснув, а вранці з гарним настроєм пішов до .

12

Обговорення:

1. Про що розповіла вчителька дітям на уроці?
2. Вибери і обведи предмети, які стали приємною несподіванкою від Богданчика?

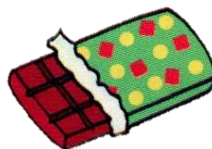
Матеріали для дітей. Додаток 13.

почистив

поклав у шухляду

з'їв

повісив на вішак

Поєднай стрілками, які дії Богданчик зробив із цими предметами.

1. Чому Богданчик отримав багато радості від зроблених добрих справ?
2. Як сестричка продовжила ланцюжок добрих справ Богданчика?
3. Подумай, які приємні несподіванки можеш зробити ти для членів своєї родини?

IV. Дидактична вправа «Хто і за що відповідає у моїй родині?»

- Об'єднайте учнів у групи і запропонуйте обговорити:
Хто за які справи відповідає у сім'ї? Хто кому і в чому допомагає? Після обговорення учні створюють малюнки, присвячені членам родини.

Матеріали для дітей. Додаток 14.

План:

Хто?

Що робить?

Хто це любить?

Наприклад:

Тато

готує обід у неділю

усі їдять, бо смачно

V. Обговорення «Обов'язки в сім'ї. Як допомогти батькам удома?»

- У батьків завжди, навіть у вихідні, є важливі справи. А дітям же так хочеться провести з ними час! Чому б тоді не взятися до роботи разом?
- Запропонуйте кожній групі обговорити запитання і дати поради іншим учням:
  1. Розкажіть, як ви допомагаєте дорослим доглядати за речами, якими користуєтеся разом.

2. Що вам подобається робити вдома, а що ні?
3. Чи треба робити те, чого не хочеться, але попросили? Чому?
4. А ви допомагаєте дорослим робити покупки в магазині чи на базарі? Розкажіть про це

VI. Вправа «Хто що робить?»

- Розгляньте малюнки, розкажіть, що на них відбувається і підберіть із конверта підписи.

Матеріали для дітей. Додаток 15.

Зарядка

Уранці мама і тато дружно роблять ранкову зарядку.
Вони дбають про здоров'я.

У саду

У садку родина збирає врожай яблук.
Тато і мама рвуть із дерева.
Маленька доня збирає яблука з землі.

На березі річки

Мама, тато, бабуся, дідусь та онуки відпочивають на березі річки.

Родичі плавають, засмагають, грають у м'яча.

Прибирання

Усі разом прибирають у квартирі.

Тато пилюсочить, мама прасує білизну, донька витирає пил.

За столом

Увечері мама з бабусяю приготували смачну вечерю.

Вся сім'я разом вечеряє.

Діти прибирають зі столу і миють посуд.

VII. Читання вірша Н. Дерпач «Бабусин вихідний». Обговорення

Сьогодні – неділя, бабуся ще спить.

Не буду я рано бабуся будить.

Насмажу картоплі сама на сніданок,
Сама підмету я і сіни, і ганок,
Пиріг із повидлом спечу я сама,
А то ж вихідних у бабусі нема!
Картопля парує, букет на столі,
А де це бабуся? Немає її.
- Бабусенько, де ви? Я вас чекаю!
- Лушпиння на кухні з картоплі збираю!
Змиваю повидло зі стелі, зі стін,
Змітаю розсипаний цукор і кмин;
Ще зараз з воріт повишкрібую тісто
І сяду з тобою, онученько, їсти!

Обговорення за запитаннями:

- Як видумаєте, чи зраділа бабуся такій допомозі?
- Щоб ви порадили дівчинці зробити?
- Роздайте дітям зображення циферблатів годинників та попросіть намалювати стрілочки, які вказують час – результат запитання до змісту вірша: о котрій годині бабуся закінчить прибирання, якщо почала прибирати о 9 годині ранку і витратила 2 години часу.

VIII. Гра «Добери слово, протилежне за значенням»

- Перед початком гри кожна команда учнів отримує картки, де записані слова (можна з попереднього вірша). Необхідно самостійно підібрати слово, протилежне за значенням.
- Діти стають у дві шеренги й одна одній «кидають» слова. Наприклад:

Насмітив – (*підмети*)

Розлив – (*вистри*)

Розсипав – (*збирай*)

Забруднив – (*помий*)

IX. Ігри у колі рідних і друзів

- Запропонуйте учням цікаві ігри, у які можна побавитися в родині. Пограйте їх спочатку у класі, щоб показати удома.

1000 і 1 ідея

Придумайте разом якомога більше способів використання якогось предмета. Сядьте в коло і по черзі називайте ідеї. На початку звучатимуть очевидні та прості варіанти, але що довше гратимете, то вигадливіші версії почуєте.

Візьмімо, для прикладу, газету. Її можна прочитати, у неї можна щось загорнути, можна застелити нею лавочку в парку, щоб сісти, використати її для розпалювання вогнища, для формування фігурки у техніці пап'є-маше, з неї можна вирізати літери для створення плакатів, скласти її у кілька разів і підмотити під ніжку стола, що хитається... Можете продовжити список?

Казка по колу

У цю гру можна грати вдома, а можна з нею скоротати довгий переїзд, щоб дорога не здавалася такою виснажливою. Отже, хтось вимовляє першу фразу, наприклад: «Жила-була принцеса». Наступний учасник продовжує: «І була у неї улюблена лялька». Потім вступає наступний оповідач, і так – по колу. Казка може закінчитися через десять хвилин, а може «розповідатися» кілька днів. Головне ж, що ця гра передбачає участь всієї родини.

Що змінилося?

Гра на уважність і пам'ять. Розкладаєте на столі кілька предметів і пропонуєте ведучому уважно вивчити їх розташування. Потім, коли ведучий покине кімнату, вносите деякі зміни в порядок речей на столі і просите ведучого повернутися та знайти ці зміни. Іноді це буває дуже непросто, зате дуже весело.

Крокодил

Формуються дві команди. Перша команда загадує слово і називає його одному з гравців другої команди. Завдання цього гравця – пантомімою зобразити загадане так, щоб його команда зуміла це слово відгадати. Команда може ставити запитання, відповідати на які можна тільки «так» чи «ні», причому теж тільки пантомімою. Якщо слово вгадано, команди міняються місцями.

Х. Рефлексія. Колаж «Моя родина»

- Запропонуйте учням створити спільний великий колаж «Моя родина», використовуючи малюнки (див. вище), фотографії членів родини, зроблені паперові квіти та інші декоративні елементи. Попросіть учнів зробити написи, які свідчать про їхнє ставлення до цих людей. Зробіть спільну фотографію на тлі цього колажу.

Матеріали для дітей

Хто є в моїй сім'ї?

Додаток 1

34

7 , Я

Хто є в моїй сім'ї?

Додаток 2

Моя сім'я

Наша сім'я складається із _____ осіб. Ім'я
моєї мами – _____. Ім'я мого тата –
_____. Ім'я братика – _____,
а ім'я сестрички _____. Наше прізвище –
_____. Разом ми –
(які?) _____,
_____.

Хто є в моїй сім'ї?

Додаток 3

Дні народження членів сім'ї

12						
11						
10						
9						
8						
7						
6						
5						
4						
3						
2						
1						
	МАМА	ТАТО	Я	БРАТ	СЕСТРА	

Бруно Ферреро

4. ШАНУЙ БАТЬКА ТВОГО І МАТІР ТВОЮ

«Тому що вони є частиною Мого серця»

Найкраще вино

В одному селі жили чоловік і жінка. Будучи вже немолодими, вони вирішили одружитися. Якою ж була їхня радість, коли через якийсь час у них народився синочок. Батьки дуже любили свого хлопчика, дарували йому всю свою ніжність і турботу.

Коли синочок виріс, батьки, хоч були бідні, все ж подбали про те, щоб він був розумним і духовно багатим, і віддали його на навчання до відомого мудреця. Повернувшись додому, хлопець мав одне-єдине бажання — віддячити батькам.

— Що я можу для вас зробити? — питав він у тата й мами.

— Найдорожчим для нас є ти, синку, — відповіли старенькі батьки, — але, якщо дуже хочеш зробити нам якусь приємність, то принеси трішки вина. За багато років ми не випили жодної краплі, а воно так нам смакує!

Проте хлопчина не мав жодної копійки, щоб купити батькам вина. І от одного дня він пішов у ліс по дрова. По якомусь часі йому дуже захотілося пити. Хлопець підійшов до

Хто є в моїй сім'ї?

Додаток 4 (продовження)

джерела і став жадібно ковтати воду. Вона була прохолодна, чиста. Йому навіть здалося, що це не вода, а солодке вино. Хлопець швиденько наповнив дзбанок, який приніс зі собою, і поспішив додому. — Тату, мамо, ось вам мій подарунок — повний дзбанок вина! — радісно крикнув він з порога. Батьки відразу ж покуштували, але відчували тільки смак води. Проте вони чемно посміхнулися й подякували синові.

Малюнок Реліак Сліба

— Наступного тижня я знову принесу вам цього вина, — сказав син і виконав свою обіцянку. Він робив це протягом багатьох тижнів. І щоразу батьки пили ту воду з великим задоволенням. Їм було приємно бачити радість на обличчі сина. Але одного дня трапилось щось неочікуване: батьки перестали хворіти, і зморшки на їхніх обличчях раптом пощезали, так ніби в джерельній воді, яку приносив син, було щось надзвичайне.

Подумай

- Шанувати батьків означає бути вдячним їм за дар життя.
  - Це означає також любити їх, поважати, слухати, тому що вони постійно дарують нам життя, день за днем.
  - Дуже важливо ніколи про них не забувати, завжди потішати, допомагати, особливо тоді, коли вони вже старі та хворі.
  - Крім батьків є багато інших людей, які тебе люблять і бажають тобі добра. Їх також треба любити та поважати.
- Я** завжди буду слухати і любити своїх батьків, а також усіх інших людей, які піклуються про мене.

Хто є в моїй сім'ї?

Додаток 5

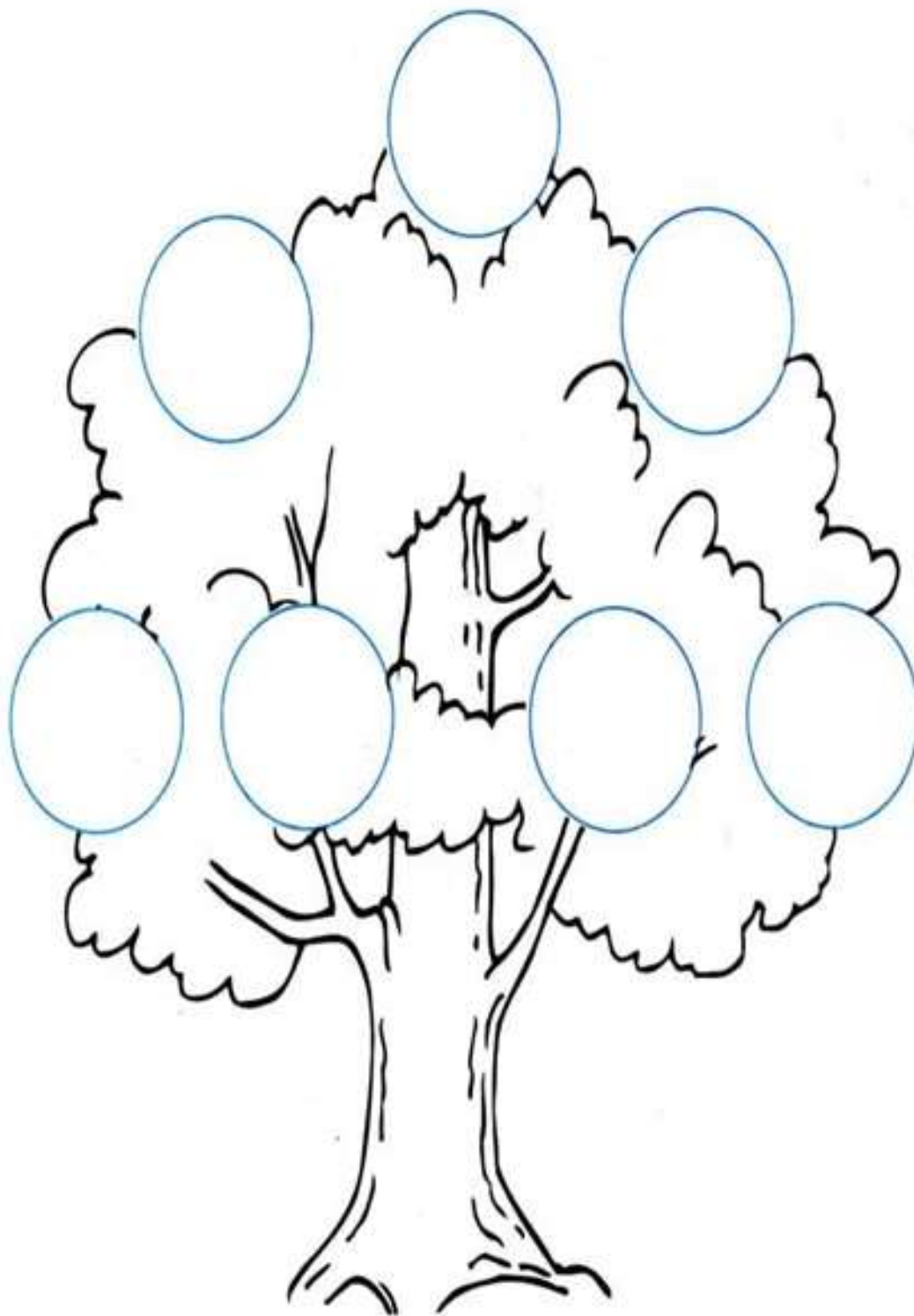
1. Шанувати батьків означає бути
вдячним їм за дар життя.

2. Це означає любити їх, поважати,
слухати.

3. Дуже важливо ніколи про них не
забувати, завше потішати, допомагати.

Хто є в моїй сім'ї?

Додаток 6

Моє родинне дерево

Додаток 7

П	А	С	И	Н	К	Б	З
Р	І	Д	К	К	О	А	О
А	У	Я	Т	А	Е	Б	Н
Д	І	Д	У	С	Ь	У	У
І	Ц	Ь	К	Н	Г	С	К
Д	Ш	К	Щ	Ф	В	Я	Р
А	П	О	Д	О	Ч	К	А
Т	І	Т	К	А	Л	О	Ж

Моє родинне дерево

Додаток 8

Моя родина

42

Всі рідні, теперішні і давні, – це наш рід. У нашому роді є багато поколінь. Наймолодші – це я – _____, брат _____, сестра _____.

Мої батьки – це _____
_____, _____.

Батьки моїх батьків – це бабусі _____, _____, дідусі _____, _____.

У бабусь і дідусів теж є батьки – це мої прабабуся _____ і прадідусь _____,
_____ і _____.

У нашій родині _____ осіб. Ми живемо _____.

Моє родинне дерево

Додаток 9

Хто і за що відповідає в моїй родині?

Додаток 10

Разом з татом

A large empty rectangular box with a dashed border, intended for writing or drawing.

Разом з мамою

A large empty rectangular box with a dashed border, intended for writing or drawing.

Разом з бабусяю

A large empty rectangular box with a dashed border, intended for writing or drawing.

Разом з дідусем

A large empty rectangular box with a dashed border, intended for writing or drawing.

Хто і за що відповідає в моїй родині?

Додаток 11

Хто і за що відповідає в моїй родині?

Додаток 12

46

БАГАТО РАДОСТІ

У на уроці етики розповідала про приємні несподіванки. Це дуже сподобалося дітям. Повернувшись додому, почав вигадувати, якою ж несподіванкою можна втішити рідних. Увечері з роботи повернулися і . Вони привели з дитячого садочку . «Яка несподіванка! — скрикнула . — Богданчику, ти начистив цілу миску на вечерю! Дякую, що допоміг, я така втомлена, зможу сьогодні швидше лягти у .

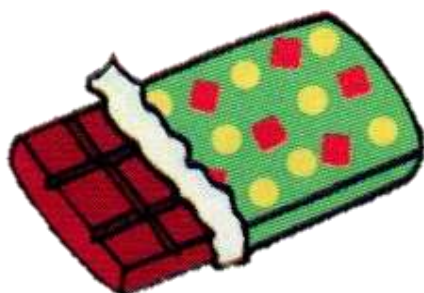
За якийсь час з кімнати долинув голос : «Дивіться, хтось акуратно поскладав мій одяг: повісив і на , поклав у . Як гарно стало у кімнаті. Дякую, Богданчику». Смачно повечерявши, всі разом зібрали та зі . Потім пішла до своєї кімнати. Розстеляючи , помітила під улюблену з і лісовими . «Та що це? Подарунок від святого Миколая?» — здивувалася .

«Ні, це солодка несподіванка, яку зробив для сестрички. пригостила шоколадкою і . Всім було солодко і приємно. І тоді пригадав собі слова , що несподіванка є подібна до паучої , яка розцвіла посеред снігу. Це справді щось неймовірне. Готуючи несподіванки, не дуже натрудився, зате як багато радості отримав. спокійно заснув, а вранці з гарним настроєм пішов до .

12

Хто і за що відповідає в моїй родині?

Додаток 13

ПОЧИСТИВ

ПОКЛАВ У ШУХЛЯДУ

З'ІВ

ПОВІСИВ НА ВІШАК

Хто і за що відповідає в моїй родині?

Додаток 14

План:

Хто?

Що робить?

Хто це любить?

48

Наприклад:

Тато

готує обід у неділю

усі їдять, бо смачно

Хто і за що відповідає в моїй родині?

Додаток 15

Хто і за що відповідає в моїй родині?

Додаток 15 (продовження)

Уранці мама і тато дружно роблять ранкову зарядку.
Вони дбають про здоров'я.

У садку родина збирає врожай яблук.
Тато і мама рвуть із дерева.
Маленька доня збирає яблука з землі.

Мама, тато, бабуся, дідусь та онуки відпочивають на березі річки.
Родичі плавають, засмагають, грають у м'яча.

Усі разом прибирають у квартирі.
Тато пилює, мама прасує білизну, донька витирає пил.

Увечері мама з бабусею приготували смачну вечерю.
Вся сім'я разом вечеряє.
Діти прибирають зі столу і миють посуд.